

Angal numa waha yodur !

TUDAGA

TOUBOU

TÛ

Tibesti

Anɣal numa waha yodur !

Testez vos compétences !

اختبر ذكائك !

Conçu par

Abdel-Salam Wahali Brahim

– Bardaï, 2018 –

Langue : Tudaga (Toubou) – parlé :

- au Tibesti au Tchad
- au Kavar au Niger
- au Fezzan et Koufra en Libye

لغة : تـبـو – منطوق :

- تيبستي في تشاد
- كوار في نيجر
- فزان في ليبيا

Traduction du titre :

Testez vos compétences !

ترجمة العنوان :

اختبر ذكائك !

Genre : jeux pédagogiques

Jeux de mot conçu par : Abdel Salam Wahali Brahim

Devinettes et blagues recueillies par : Abdel-Salam Wahali
Brahim, Eše Yusuf, Mahamat Yusuf et Amina Senoussi

Illustré par : Ulrike « Adammi » Badstübner

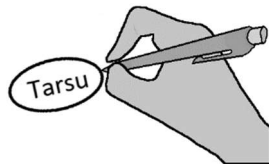
Cette édition : 50 exemplaires (août 2018)

© 2018 Mosko Hanadii-ĩ (*Centre de Culture et Formation de Bardai*)

Mêdi-ĩ hũruũ hunã kôĩ čĩĩ hananũwo ortoši kurru !

1. Tũ dahu-ã ha kôĩ edesuru čĩĩ :

Wũru – Tao – Zũi – Tarsu

2. Êĩ turo Gũmodi čindĩ kôĩ čĩĩ :

Zũmuri – Zuar – Zũgura – Ôsuni

3. Êĩ turo Ayundu čindĩ kôĩ čĩĩ :

Bordo – Čôburã – Yũdoi – Kišu – Zũi

4. Yĩ turo Gurmom čindĩ kôĩ čĩĩ :

Hôši – As – Arayi – Bĩnige – Wondogoĩ

5. Yida ada du yidi êyibi yugutĩ :

têhi – yĩi – dumosu – arkunu – tũnni

6. Yida ada du yida mia hunã sũni goburčindĩ :

ôduri – tasku – sobu – gobur

Aũ turo wadaĩ-bornoa-ã ha hiyi : « Ôrozi yê aŋgal yê čũ čũdutoo, na ha maĩ, či ? »

Wadaĩ-bornoa-ã yuha : « Ôrozi-ĩ maari, či. »

Amma yigazu yuha : « Tani koo aŋgal-ã maari, či. »

Wadaĩ-bornoa-ã yigazu yuha : « Aũ naani yunu muro yidannãá čonji, či. »

Mêdi naani ndogudi hunã yongu, hurosu hunã kaa yinaku !

1	êski	4	čûsu
2	koro		dûli
3	keledo		ndugarki
4	wudu		čačau
5	tarti		gibi
6	hehedi		bui
7	kunu		dobti
8	môgoda		durusu
9	gînidu		bil
10	hohodo		hûrsi

Tani wuna ?

Dohu yê dûski yê du tani gubudi tîyi, yuzogo du tugó. Dûnogi du mannu gubudi tîyi, maarsu yê laša yê du tugó.

Tani wuna ?

Mède ada wõnnu čikã karandu, mēdi naani kõi hunã du yinaku !

1. aru – arru

Mbo**arru**..... turo ho ôzi duniřĩ nĩri,**aru**.....
nurã ha yo di tuyub.

2. oro – orro

Dõun tideuwo, nurã čuruunnoó,
kũrturu neri.

3. billi – bili

Wõ wonoko taa, ñê turo yĩ čaĩ čĩ.

4. tũni – tũnni

Bu to hũi-ĩ, du tĩne čikã kũrtu !

5. korro – koro

Bu adi arru turo duyĩnĩ čĩ.

6. aba – abba

Odi-ĩ yê hunã yê četu yihitĩ čũo.

Mêde ada wônnu čikã kurndũwo, mêdi mortidi-ĩ hangĩ.

kozunu – orobu – muzoor – yĩ – arubu – kũrru –
arkunu – nobtu – tasku

k	o	z	u	n	u	t
a	ũ	y	ĩ	o	t	a
r	o	r	o	b	u	s
u	a	r	r	t	i	k
b	a	r	k	u	n	u
u	m	u	z	u	o	r

Mêdi mortidi-ĩ :

= *Yidi ngo durda-ã hũi hunã kũdi kũčĩndi.*

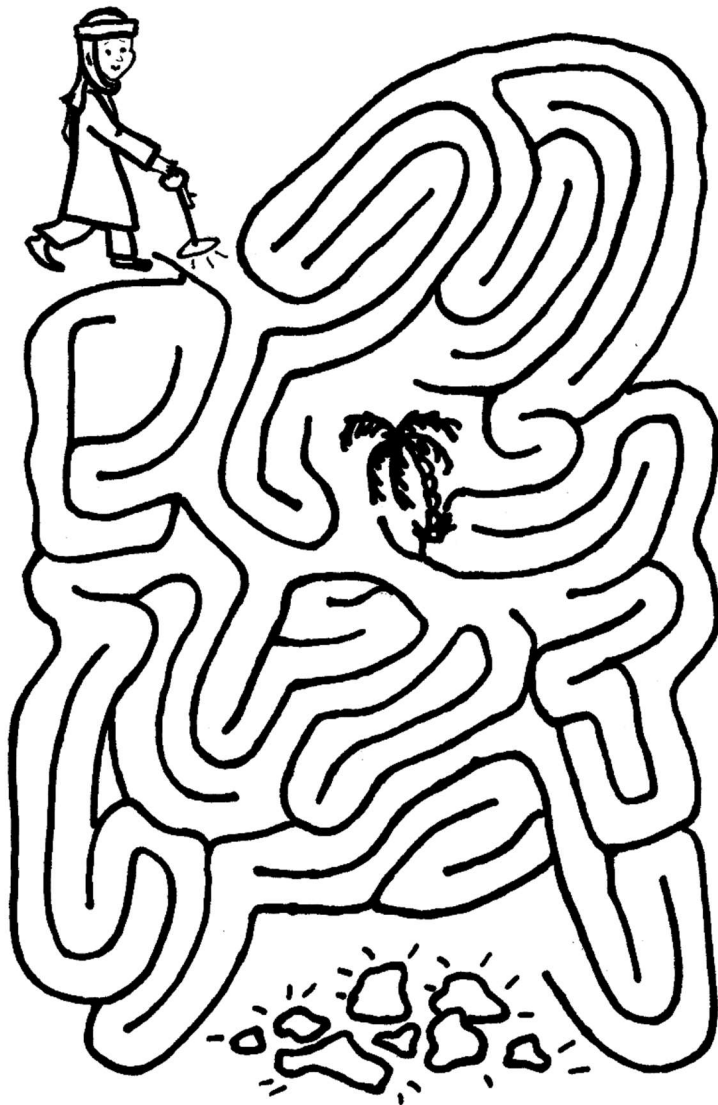
Yunu turo dĩne-ã ligĩ oor yidanũ. Lũko li
dugusa bozoo, êski di oor hakinĩ **ndũ** ?

.....

Adibi turo yida budi moki, haki gyunũ.
Ôwonni guda moki, haki gyunũ. Dahu
ndonji hunã **ndĩ** ?

Amma dahab barayinî ċî. Dahamma wô dogu du ċî.
Tiri nga čonoo, dahamma hakini ?

Mêde ada yibedudã karandu naani, arba ôronnu ċikã yoo pu, kômo hundã du yûdutu !

①

ŋg	d	s	n	t	g	b
----	---	---	---	--------------	---	---

- Êbi a budi ~~t~~.ûri.
- Aċi a kubo hunã ha ...ûr yida.
- Tûgohu yerrũwo, ...ûri numa yî yiges.
- Yîni a bahoo, ...ûri yida.
- Aũ morċinã ndû ...ûri hunu.
- Ai dugusadu yuba-ã du toburã ôwonni ...ûri.
- Lõĩ nurã busamma du ċĩ maarã ...ûri kôċunno.

②

n	l	n	g	t	s
---	---	---	---	---	---

- Eredu-ã tidedu ...usu wekee maari.
- Nûgoi ada-ã yuzogi-ĩ ...usu ċikã ?
- Buda-ã ...usu du yogun.
- Ai a wortudo ...usu yida.
- Kiši numa hûtunoo, nûgoi ...usu arranummãá.
- Êĩ a ...usu.

Mêdi naani ndogudi hunã yongu, hurosu hunã kaa yinaku !

1	yusonnu		kôodi
2	wormo		arubu
3	lobdo		bizigide
4	šommo		môgo
5	yusudo		njorru
6	šimno		čuro
7	ôwunno		tûri
8	gunasu		kuranno
9	nobtu		bôli
10	burbo		lili

Yagabi-ĩ du haktĩĩ, eredu du tugó. Sûg du haktũú, čĩidi kasugu du haktĩĩ. Lokol du tugó. Karaha du galigo di tĩyi. Tani yê mura yê du tĩyi, čĩidi muro di du tugó.

Tani wuna ?

		1	a	b	b	a			2
							3		
		4			5				
6									
					7				
8									

1-dî → : Ômuri njobusã.

1-wô ↓ : Odo turo, « odo » čindi, čû koo, ndê čindi ?

2-wô ↓ : Busamma so di kurrũwo, yunu kurruma ndî ?

3-dî → : Alkaũ ni gunú, onuro ni gunú, gudi mia yidĩ.

3-wô ↓ : Yunu turo dahu ndurã ha tadar, du mède tubasĩ.

4-dî → : Yûdugusu-ã činakîe, yidi šillĩ četuã čer hunã ndû ?

4-wô ↓ : Yumma čiletoo, yunu yodurkĩ ndû ?

5-wô ↓ : Aũ bĩ čudurunnoó.

6-dî → : Gibi aũ nohudoo.

6-wô ↓ : Tani tĩši, nuro nĩsi, muro _ _ _ _ .

7-dî → : Ônuri tedoo, yĩ yišuã, ndû čindi ?

8-dî → : Bĩ-ĩ wobčunoo, ndû ligi ?

Yunu turo ndeũwo, tedi, muzoo, tedi **ndũ** ?

.....

Mêde ada wõnnu čikã karandu, mêdi naani kõi hunã du yinaku !

1. gui – gũi

..... njĩdoo, numa njorčini.

2. oro – ôro

..... yagabi-ĩ dahu-ã su kõnnu čĩĩ kũrtu !

3. hirru – hĩrru

Mũzi tohi arsa čikã naani, yĩri husar nurã te !

4. goni – gõni

..... a yon, bu to kaa wuzu !

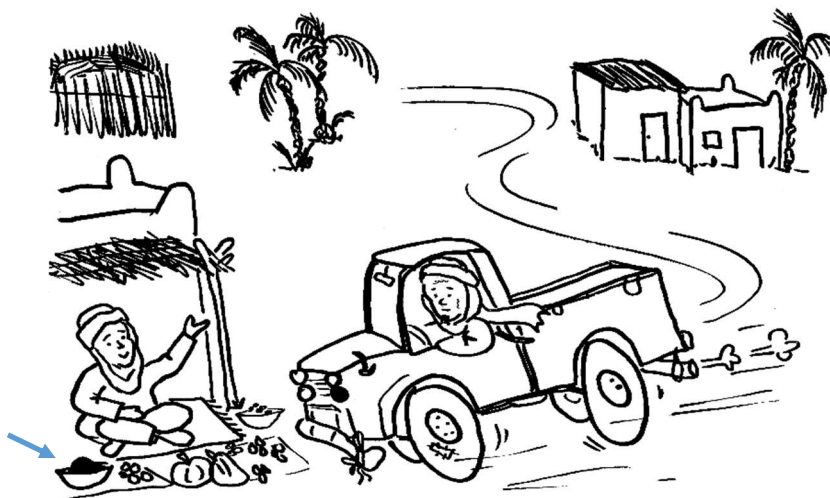
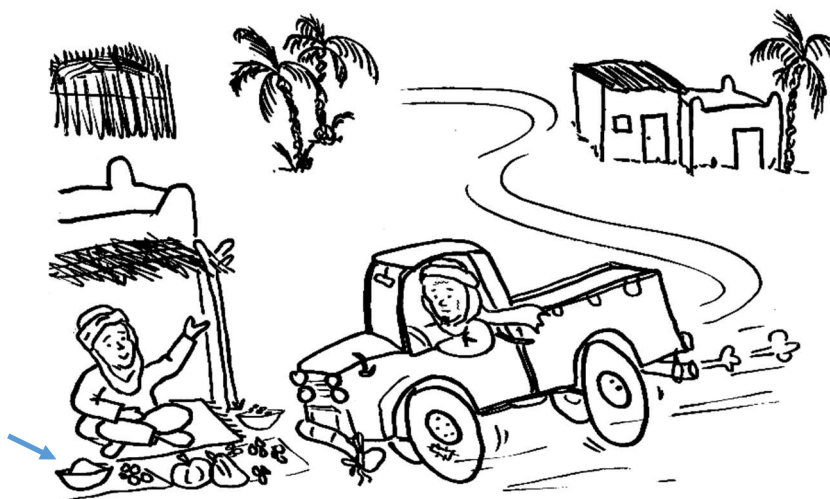
5. kuzo – kũzo

Dĩne-ã ha, aũ hu kohũwo, lũgomaa-ã nuũ !

6. wo – wõ

Tũnni-ĩ hi čaņũwo, lõĩ nurã hunã baranu !

Yina šiša hoo čikā baranu !

**Mêde ada yibedudã karandu naani, arba ôronnu čikã
yoopu, kômo hundã du yûdutu !**

③

t	w	w	h	w	h
---	---	---	---	---	---

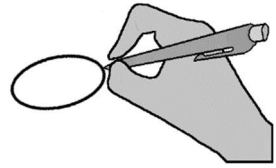
- Adiba ôgunna-ã ...osu hakundoo, čubudi.
- Sûmuri-ĩ čurũwo, kôï huna ...osu.
- Ada-ã nûgoi yuzogi-ĩ ...osu čikã.
- Kûruni-ĩ hi hunañũwo mannu, so numa ...osu.
- Aũ woši-ĩ ôŋgohi yê beni yê kôïdi beni ...osu.
- Ôli mbo ...osu čûbi čï.

④

s	h	b	w	t	g
---	---	---	---	---	---

- Ôli dêbi keleyunoo, ...ûni duyini.
- Yusu ...ûni kûrtu ! Yî zoori.
- Yida kii ...ûni hûnuri.
- ...ûni to yoŋ, tîbi-ĩ yubu !
- Ôŋgohi wô kiši-ĩ du ...ûni ledaar.
- ...ûni to yî yudok !

Mêde-ã du mêdi dûli-ĩ ortošidi
kûrundu !

1. Kogoya-ã sula ha yîsoo, ndû
čindi ?

- sula yobus - sula koki - sula hiye

2. Kîzigie-ã sula-ã du yugurkoo :

- čuruwo - leo - holčuo

3. Ôburi-ĩ hi ortoši kûriyi čoŋoo ndû ?

- ôburi-ĩ tudu - ôburi-ĩ sagur tuyi

4. Abi turo, ada-ã hahi nobtu-yodurku, kuhuyundu,
sûgoi barayundu čoŋĩ :

- šele - sûsuma - sûlol

Duŋgu šĩĩ tugopudo turo, adizi-ĩ du ladinî
lobčinã yigas :

« Kûnduri-ĩ didi mannu môgoda, či. »

Yunu turo yunu kohuma gunna yohi ni.
Wenũwo mannu wečini, čĩidi sodur yidanú
ndû ?

1			2		3	
				4	5	
6						
		7		8		

1-dî → : Yunu aba ndurã su čĩ, durusčiniĩ, kopurĩ ndũ ?

1-wô ↓ : Nĩhi ôroze-ã ha čoŋu huluktindĩ ndũ ?

2-wô ↓ : Yunu du buda yudopĩ ndũ ?

3-wô ↓ : Susu gũri čũsu šahi du duyindĩ.

4-dî → : Ôrozi kuur du bui gabura-ã du čĩĩ ?

5- wô ↓ : Ôrozi ônurii-ĩ « buyunu » čindĩ, cĩdi čer gudi manu yida. Ndĩ čindi ?

6-dî → : Susu eredu-ã du dunduru ña-ã čubudĩ ndũ ?

7-dî → : Tũnni-ĩ čuawo yunu činakĩ ?

7-wô ↓ : Lau yĩzi-ĩ čũlukinĩ ?

8-wô ↓ : Lau yĩzi-ĩ yugurĩ ?

Mêde ada wônnu ĉikã kurndũwo, mêdi mortidi-ĩ hangĩ.

Ôhodui – Zuarko – Zûmuri – Arayi – Tûduhu –
 Tau – Zoogo – Zûuro – Yûzudi – Ôgi – Gubon
 – Kûgu - Tû

Z	û	m	u	r	i	D	T
u	ô	y	k	û	g	u	a
a	T	û	d	u	h	u	u
r	A	z	z	o	o	g	o
K	r	u	ô	g	i	u	n
o	a	d	z	û	u	r	o
T	y	i	G	u	b	o	n
û	i	ô	h	o	d	u	i

Mêdi mortidi-ĩ :
 = Tû dahu-ã ha gunna du kîridi-ĩ.

Yagabi du noodo turozo nuũ ko-ĩ hi garnjinĩ
 ndũ ?

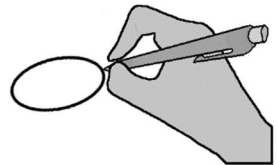
Kuga nuũ yê dizibi nuũ yê lau turo-ã du tîyi,
obudo numa du tîyi.

Dîhi numa du tugó, dôdomuri numa du tîyi,
dugu numa du tîyi. Dodo numa du tugó čĩidi
baa numa du tîyi.

Tani wuna ?

**Mêdi-ĩ hũruũ hunã kôĩ čĩĩ hananũwo,
ortoši kurru !**

1. Yida ada du yidi êyibi yugutĩ :

têhi – yĩi – dumosu – arkunu – tũnni

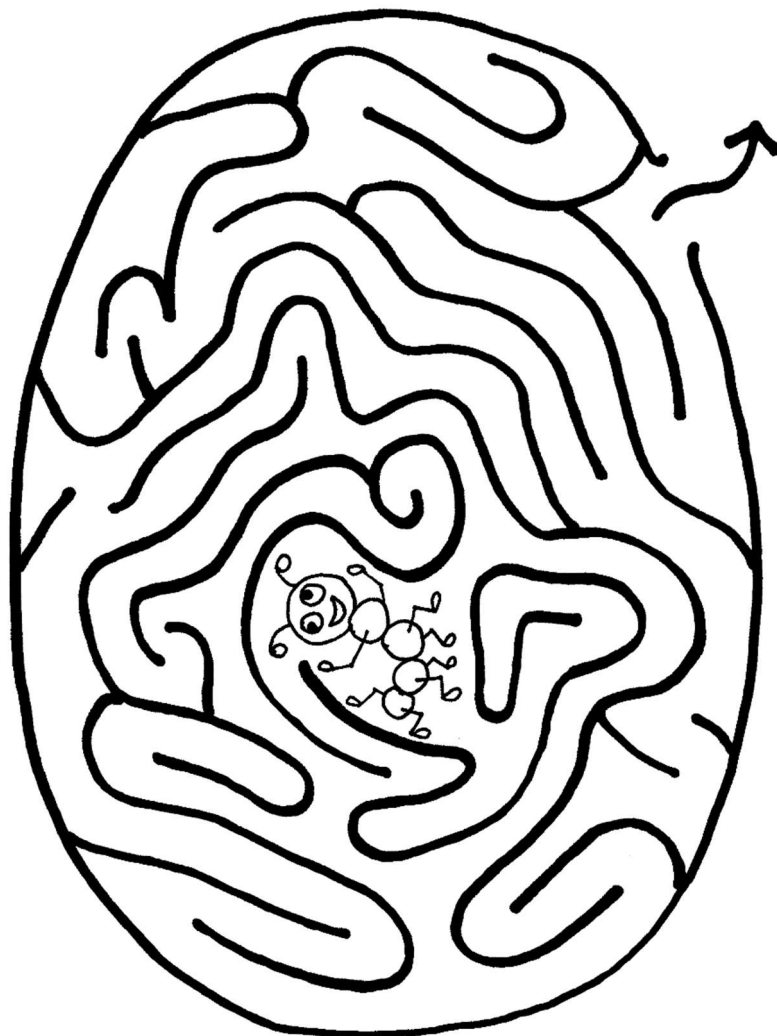
2. Yida ada du yida mia hunã sũni goburčĩndĩ :

ôduri – tasku – sobu – gobur

3. Čera ada turo, čer ŋalu gunú :

ba – dura – ataga – wur – dagi

Karmi tũnni-ĩ du čĩĩ, tiri nga hi čurui ?

Mède ada wõnnu čikã karandu,
médi naani kôî hunã du yinaku !

1. sûri – suri – sûri

..... a saunirî tîyiidi, odo turo
duyinî čî yugurũwo, lôĩ čubudo, a tiye.

2. huni – hûni

Dumor-ã hunã harrĩie tohoo,
dunummoó, bidi hunã čia-ã du tedi.

3. moši – mõi

Mbo nurã tigiĩ, odo nurã ôi borsu
..... čed.

4. kihi – kîhi

..... a dunuroo, yuguruu têhi tohi.
Lobtiyi, yîri toj !

Mêdi naani ndogudi hunã yonngu, hurosu hunã kaa yinaku !

1	anigide		ôṅubu
2	môhinni		ôḡu
3	gaṅanno		tuno
4	odo		konnodo
5	yûodo		onno
6	oordo		boride
7	sôgoni		kûšide
8	bahudo		garsu
9	šoši		aizan
10	hûrti		mirki

Oki-ĩ yîsi čîidi, ṅamma kuur bokinî tuguruk,
yigazî lobčinã :

« Lanu, kuba mbikide a hi, či. »

Hanandĩĩ ni ?

1. Yina ada du yunu karaha-ã su **yugonnãá**, ortošidi kûrundu !
kôkori – ko – **ôhuri** – soũ – kuruna – či
2. Karandu naani, yunu anna-ã nû **čumohudunnãá**, ortošidi kûrundu !
boyo – kubu – êbi – duro – ladara – wonno
3. Ôroze ada du ôrozi **sôgoni-ĩ** čer hunã ortošidi kurundu !
ormo – ogo – turki – no – nûr – turbi
4. Ôroze ada du, ôrozi **amma četuã**, čer hunã ortošidi kûrundu !
nîšu – zoor – widenu – kûdi – ogo – no
5. Yina ada du yunu kusar ammaa-ã su **yugonnãá** ndû ?
dahu – somma – kubo – êbi – dôbbu – šĩĩ

Odo allibogo turo, abba hunã ha yuha :
– Ôᅇgohi aũ kara-tiyihitĩ yuha :
« Hoo koo, čũ yê ôguzuu yê hoktundoo, či. »
– Mbo tuyuhatã :
« Hoo koo, tuzoo yê turo yê hoktundoo, či. »

Mêdi yogus !

1. arbi nôguzuu-ĩ -ĩ yoŋ ! - b o **y** o
2. arbi nûnju-ĩ yoŋ ! - y i d i
3. arbi gubudi-ĩ yoŋ ! - g o n i
4. arbi nduzoo-ĩ yoŋ ! - g u m a r u
5. arbi hoo-ĩ yoŋ ! - k u n u s u

Mêdi yugurĩ : y _ _ _ _ _ !
 1 2 3 4 5

Mêdi gudi yogus !

1. Yagaba anna čataa-ã. _ _ _ _ _ Arbi hunu gubudi-ĩ yoŋ.
2. Kôï du bari duyindĩ. _ _ _ _ _ Arbi hunu gubudi-ĩ yoŋ.
3. Kôï ña-ã čûuŋgĩ ! _ _ _ _ _ Arbi hunu nôguuzu-ĩ yoŋ.
4. Anna ŋgoa-ã yunu aši yuromma-ã du yibeyundu čumohidĩ ! _ _ _ _ _ Arbi hunu nôguzuu-ĩ yoŋ.
5. Kogoya-ã odo hunã ndû di yuguri ? _ _ _ _ _ Arbi njûnjuu-ĩ yoŋ.

Mêdi yugurĩ : _ _ _ _ _ !
 1 2 3 4 5

**Mêde ada yibedudã karandu naani, arba ôronnu čikã
yoopu, kômo hundã du yûdutu !**

⑤

k	m	d	b	l	t
---	---	---	---	---	---

- ...ûli a yoŋ yubu.
- Budi yaaroo, so nurã ...ûli duduyni.
- Mbo tudoburã ...ûli nurã ši tubas.
- Tôri a ...ûli.
- Dîhilo-ã asubu ...ûli.
- Mêdi taũwo gogoŋũú ...ûli di yîri.

⑥

l	n	k	š
---	---	---	---

- Odo a yî-ĩ ...edi hanayunú.
- Ada-ã gokuã ...edi čedo.
- Nûgoi ...edi daammãá ?
- Adibi a dogu-ã ...edi hanayunú.

⑦

k	w	l	h
---	---	---	---

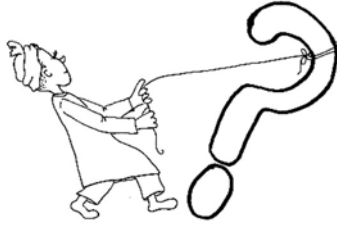
- Abi torkĩ njûkoo, du ...adi yuguri.
- Kiši taŋa du ...adi čĩ.
- ...adi a su ladĩ daarú.
- Nûgoi Bordo di ...adi daammãá ?

Yina šiša tûdušu čîkã baranu !

o

Mêde ada wônnu ċîkã kurndũwo, mêdi mortidi-ĩ hangĩ.

mu – ñê – no – ner – šĩ – soũ – wuli – dunġu –
wonggo –wũduli

w	û	d	u	l	i
u	o	u	s	o	ũ
l	d	ŋ	š	i	ĩ
i	o	g	g	ŋ	n
n	o	u	ñ	o	e
g	m	u	ê	o	r

Mêdi mortidi-ĩ :
= *Bûgude-ã so hundu nôguzuu-ĩ.*

Mêdi naani ndogudi hunã yongu, hurosu hunã kaa yinaku !

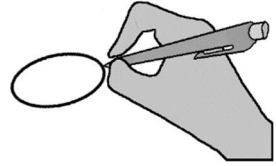

1	aṅgur		kallahu
2	ôbuli		dudo
3	yiganno		daskûri
4	gayi		čakago
5	yûodo		čunubu
6	bôli		alaši
7	kôkogo		bodo
8	širin		kaašu
9	allibogo		ôdi
10	dubo		dili

Kogoya turo nohîadu
 čîidi, loose hunã yibeyi.
 Čêlîmmi du činak :
 « Majî-ĩ ambanjuo, či. »

Mêde-ã du mêdi dûli-ĩ ortošidi
kûrundu !

1. Ôroze-ã du ôrozi korro kogoyaa-ã
bazoo, čaa tedĩ, ndû ?

- ñê - bôtu - kûmom

2. Odo dobiĩ tobusoo, ohona ndûkora čûduti ?

- čû - ôguzuu - tuzoo

3. Musku goburuu-ã yudopoo, ndû tohi ?

- komši - gurmo - kûši

4. Čôhuri maarsu werečinĩ ?

- heremaido - burku - eberu

5. Asubu wûni du duyundu ôroze-ã ha arbi činakĩ ndû ?

- asunu - tomor - dubalu

6. Yunu suala-ã ka yusukĩ ndû ?

- ebeũ - lûbturo - tûunĝi

7. Daha adiba-ã njaka hundã ha wô turrã ndê ?

- hiše - guruna - daha

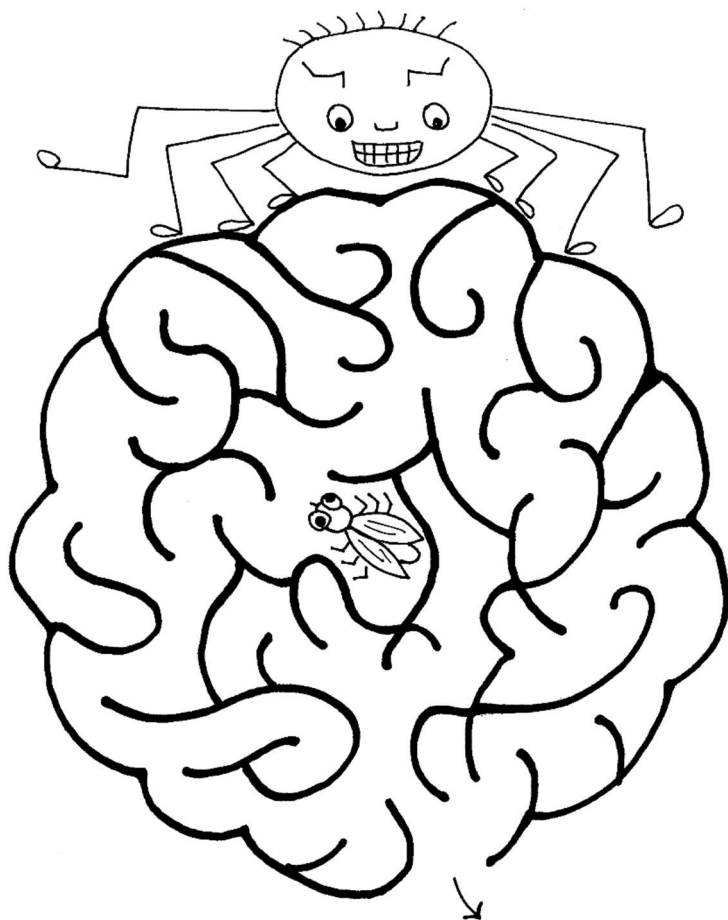
Arba ada čû hooda-ã naani kôî hunã du yinaku !

tu – gu – za – ku – do – do – ka – ni – du – lo

- Tîbi wudu aga bortuma ñadu yubu.
- Zala tidedu tiroo, dobu aga hunã yîdiri.
- Odi-ĩga hunã četuga čubudî čûo.
- Ači-ĩga hunã aridi yîsã dubana guyi.
-ga ña čubudiã kôega du lidi.
- Sûni-ĩ ôze yidannoó,ga tosu.
- Anna gokã, bûgudi-ĩ ligĩ korã,ga yendiri.
- Tiri Zala-ã tûmndunoo,ga ndurã ngoã su bara mûkuri.

Dunu ôzi-ĩ šidenu-ã ha čoŋ. Šidena-ã tiri nga čoŋi ?

Mêde ada wônnu čikã kurndũwo, mêdi mortidi-ĩ hangĩ.

ner – čuu – tirkenu – mahunu – soũ – so – šoši –
 šaši – gûmodi – kiši – kišigo – kišido

k	i	š	i	g	o	t
i	i	a	g	û	m	i
š	o	š	i	m	a	r
i	u	i	i	o	h	k
d	s	o	ũ	d	u	e
o	r	s	o	i	n	n
n	e	r	o	č	u	u

Mêdi mortidi-ĩ :

= *Yunu kusar ndurã du čĩ, muro tuzoo, yatiri.*

Yina čũ čera hunda kal. Mura tirta čĩdi tunĩe tudundú **ndũ** ?

Tani dodaa ôguzuu yê dîgiše çû yê dudoba çû yê tar.
Dodo nur naani doba çû yida.

1. Ayî nurã tuyobusudã ndûkora ?
2. Ayî nurã duga ndûkora yida ?
3. Kuga nurã duga ndûkora yida ?
4. Kuga nurã dûgoro ndûkora yida ?
5. Dodaa doba-ã ndûkora ?

Busamma yê eskenu-ã yê kôidi tîyi.

Tani wuna ?

Gûrso abbaa-ã togutudú ; huraš immii kilidunú
ndû ?

Yunu turo ada hunã bôle muro obuno **ndû ?**
.....

Mêde ada wõnnu čikã kurndũwo, mêdi mortidi-ĩ hangĩ.

bodo – durri – dudou – iminno – binni – bũguze –
nogoũ

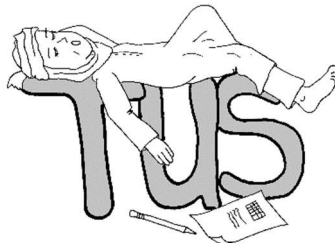
b	ũ	g	u	z	e	y
i	o	d	u	d	o	u
n	i	d	u	r	r	i
n	o	g	o	ũ	g	a
i	m	i	n	n	o	s

Mêdi mortidi-ĩ :
= *Arba hunã hoo.*

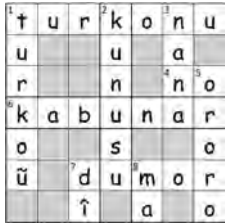

? Dudoũ yê dõmure yê du tĩyi,
kuga yê binni yê du tugó,
dĩhi yê dodo yê du tĩyi,
abba yê ayĩ du tugó.

Tani wuna ?

- 15 -

- 16 -

Önədə - Zərko - Zömrə - Aray - Tökəhu -
Tay - Zoqo - Züro - Yürəd - Öp - Gübən
- Kəpə - İG - Tənkə

Mədə mortidi: **Döün**
- Tü dəhu-ä he gınnodu kınıd-t

zia

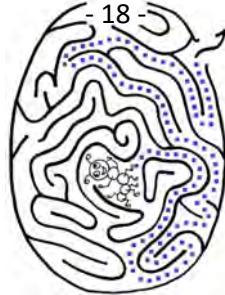
- 17 -

Tani wuna? **abba**

- Yida ada du yidi äyibi yugufi:
têhi - yii - dumoso - arkuno (tönni)
- Yida ada du yida mia hunä süni goburçindf!
öduri - tasku - sobu (gobur)
- Çera ada turo, çer turo raltii gunü :
ba - dura - ataga - wur (dap)

- 18 -

- 19 -

- süri - suri - süri**
süri, a sauniri tıyidi, ogo turo **süri**
duyini çı yugurıawo, köi **süri** çubudo, a tiye.
- huni - hūni**
Dumor-ä **huni** hunä harrië lohoo, **hūni**
dunumoo, bidi hunä çia-ä du tedi.
- moši - möši**
Mbo **moši** nurä tıgiri, odo nurä öi bersu.
moši zed.
- kıhi - kıhi**
kıhi, a dumırop, yugırtu tēhi lohi.
Loblıyı, yiri **kıhi** tıgı!

- 20 -

1 anigide	10 öngubu
2 möhini	5 ögu
3 garjanno	2 tuno
4 odo	6 konnodo
5 yüodo	8 onno
6 oordo	1 boride
7 sögoni	7 küside
8 bahudo	4 garsu
9 soši	3 aızan
10 hürti	9 mirki

- 21 -

- Yina ada du yunu karaha-ä su **yugonnä**, ortosidi kürünu !
kökori - ko (ohuri) soD - kuruna - çı
- Karandu nani, yunu ama-ä nö **zumohudunnä**, ortosidi kürünu :
boyo - kubu - äbi (duru) ladara - wonno
- Öroze ada du örozı **sögoni**-çer hunä ortosidi kürünu :
ormo - ogo - turki - no (nür) turbi
- Öroze ada du, örozı **amma çetuä**, çer hunä ortosidi kürünu :
nıšu - zoor - widenu (küü) ogo - no
- Yina ada du yunu kusar ammaa ä su **yugonnä** näd ?
dahu - somma - kubo (ebi) döbbu - şif

- 22 -

- Mədə yopu!**
- Arbi nıgıruu? 7 yırı
 - Arbi nıgıruu? 1 yırı
 - Arbi gıruu-ı yırı
 - Arbi nıgıruu? 1 yırı
 - Arbi nıgıruu? 1 yırı
- Mədə yopu! **yıgısı!**
1 2 3 4 5
- Mədə yopu!**
- Yagala amma çetu-ä **yıruusu** nıgıruu gıruu-ı yırı
 - Kıd du bırı çıruu! **gıruu** Arbi nıgıruu-ı yırı
 - Kıd du çıruu! **gıruu** Arbi nıgıruu-ı yırı
 - Kıd du çıruu! **gıruu** Arbi nıgıruu-ı yırı
 - Kıd du çıruu! **gıruu** Arbi nıgıruu-ı yırı
- Mədə yopu! **yıruu!**
1 2 3 4 5

- 23 -

- Tüi a yırı yubu
➤ Bıdı yasaroo, toq nurä **Müi** duuyıni
➤ Mbo nıgıruu **Küi** nurä şı tıdas.
➤ Tın a **Jüi**
➤ Dıhıd-ä asubu **Büi**
➤ Mədə tıdwo gogondu **Düi** öi yırı
- Odo a yırı **Şüi** haneyıni.
➤ Ata-ä gıruu **Büi** zedo.
➤ Nıgıruu **Lüi** dıgıruu-ı yırı
➤ Adıbi a dıgıruu **Küi** haneyıni.
- Abi torkıf nıgıruu, du **Wüi** yuganı.
➤ Çıdı tıgı du **Küi** çı.
➤ İ as a su tıdwo gıruu.
➤ Nıgıruu **Büi** dıgıruu-ı yırı

- 24 -

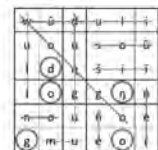

- 25 -

- İgıo odo çeni-ı tabosuro, wöwıre ndakora wöwırcındı?
- ögıruu - hoo (tuno)
- Torogı-näd öi kızı?
- yıruu çıkoo (yırma çıkoo) yırma çıkoo
- Tüni-ı dumormumoo, näd tıhı?
- kıri - (tıhı) - hıdıl
- Öçun-ı çı duuyıno, sögoi näd çınai?
(çınai) gıruu mıgı
- Tın çı duuyıno, sögoi näd çınai?
- tıe (çınai) - çıala
- Durı-ı ası ndü çı yıbeyındı?
- rıe - möti (yırıl)

- 26 -

mu - ñe - no - ner - şı - soü - wıli - dıngıu - wıngıu - wıdülü

Mədə mortidi: **dongo**
= Bügüde-ä so hındü nıgıruu-ı.

- 27 -

1 angur	6 kallahu
2 óbùli	3 dúdo
3 yiganno	9 daskúri
4 gayi	7 čakago
5 yúodo	2 éunubu
6 bǎli	8 alaši
7 kókogo	4 bodo
8 širin	10 kaašu
9 ailibogo	1 ódi
10 dubo	5 dili

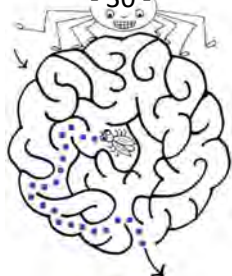
- 28 -

- Óroze-á cu érozi korro kogoye-á baaso, čaa teefi, ndú ?
- nǎ - bólu **tómom**
- Odo dasií tobusoo, ohóná ndókora čóduri ?
- éú - **ogutu** - tuzoo
- Múoku poburuu 3 yúlopoó, ndú tohi ?
- komí - **gumo** **mbu**
- Čhurí maazu wéréciní ?
- heremáido **guru** - eberu
- Arábu wúri du duryonú éroze-á na arbi énaáí ndó ?
- asuru - **tomor** **dubalu**
- Yuru sulu 3 ka yepáí ndó ?
- ebeá **čiburu** - tǎungi
- Dáha adiba 3 njaka hundá ha wó turá nóé ?
- nǎe **guruu** - daha

- 29 -

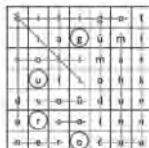
- Tǎi wudu a **za**ga borruma njaku yabú.
- Zala tidetu tiroo, stabu a **ni**ga huná yidni.
- Odi- **ku**ga huná čelú **do**ga čúbiudi čúo.
- Ači- **du**ga huná aridi yáá đubana guyi.
- **ka**ga há čubudú kóo **do**ga du líli.
- Sini-í éni yidannóo, **gu**ga tosu.
- Anna gokli, búgudi-í lígi korí **tu**ga yemliri.
- Tiri Zala-á tǎimđinoo, **lo**ga ndurá nǎgá su laara mláuri.

- 30 -

- 31 -

ner - čuu - líkenu - mahumu - soó - so - šni - šáí - gúmodi - kši - kšiga - kšido

Médi mortidi-í: **guro**
= Yuru kusar nǎurá du čí, muro tuzoo, yarií

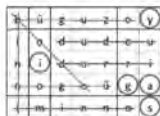
sula

- 32 -

- Ayi nurá tuyobusudá ndókora ? **3**
 - Ayi nurá duga ndókora yida ? **2**
 - Kuga nurá duga ndókora yida ? **9**
 - Kuga nurá đugoro ndókora yida ? **2**
 - Dodaa stoba-á ndókora ? **8**
- ? Tani wuna ? **yé**
- ? **teski yé busamma yé**
- ? **doguroú**

- 33 -

bodo - đurri - dudou - iminno - binni - búgaze - negoú

Médi mortidi-í: **yigas**
= Arba huná hao.

Tani wuna ? **sodur < d >**

